

УДК 355.318.2(567:477-82)
МІЛЬЧЕНКО О.М.
КАМЕНЦЕВ Д.С.

ІСТОРИЯ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОЇ МІСІЇ НАТО В РЕСПУБЛІЦІ ІРАК

Стаття присвячена історії участі України у міжнародній миротворчій операції в Республіці Ірак у складі Тренувальної місії НАТО. Розкрито значний внесок українського миротворчого персоналу щодо створення міцного сектора безпеки в країні. Зроблено короткий аналіз військово-політичної обстановки в Іраку протягом 2001 року, розглянуті основні завдання українського миротворчого персоналу, які виконувались у місії, досягнення українського миротворчого персоналу у підготовці представників іракських сил безпеки.

Ключові слова: тренувальна місія НАТО, Республіка Ірак, український миротворчий персонал.

Постановка проблеми і актуальність. Україна розглядає участь у міжнародній миротворчій діяльності як важливу складову своєї зовнішньої політики та прагне активно розвивати взаємовигідні відносини з державами, міжнародними організаціями на двосторонній (багатосторонній) основі. Стратегічною метою України є європейська інтеграція. Наша країна продовжуватиме конструктивне партнерство з Організацією Північноатлантичного договору та іншими військово-політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку Збройних Сил України є підвищення рівня їх сумісності зі збройними силами країн НАТО та подальша участь у міжнародних миротворчих операціях.

Мета статті: зробити короткий аналіз участі українського миротворчого персоналу у Тренувальній місії НАТО в Республіці Ірак, розкрити напрями діяльності та визначити внесок представників Збройних Сил України (далі – ЗСУ)

Мільченко Олег Михайлович, заступник начальника навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України, м. Київ.

Каменцев Денис Степанович, начальник відділу, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Мільченко О.М., Каменцев Д.С., 2012

у врегулюванні небезпечних конфліктів, відновленні правопорядку та захисту прав людини, створенні міцного сектора безпеки шляхом тренування, устаткування та надання технічної допомоги силам безпеки Республіки Ірак.

ТМН-І була створена НАТО 14 серпня 2004 р. на прохання тимчасового Іракського Уряду відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН № 1546 [2]. Країни, які брали участь у міжнародній миротворчій операції: Албанія, Болгарія, Данія, Естонія, Угорщина, Італія, Литва, Нідерланди, Польща, Румунія, Туреччина, Україна, Великобританія, США. Склад представників змінювався, загальна кількість персоналу ТМН-І не перевищувала 237 осіб [3].

Участь ЗСУ у діяльності ТМН-І розпочалася скеруванням у лютому 2006 року до Іраку трьох офіцерів Збройних Сил України відповідно до Указу Президента України від 30.11.05 № 1675/2005, який визначав направлення до Іраку миротворчого персоналу України загальною чисельністю до 50 військовослужбовців [4]. У листопаді 2008 р. до складу ТМН-І було додатково направлено ще 7 військовослужбовців Збройних Сил України.

З огляду на прийняття в жовтні 2011 р. нової організаційної структури ТМН-І та виділення Україні додаткових посад у листопаді 2011 р. загальну чисельність українського миротворчого персоналу (далі – УМП) було збільшено до 10 військовослужбовців. Мета місії (операції) – надання допомоги Іраку щодо створення міцного сектора безпеки в країні шляхом тренування, устаткування та надання технічної допомоги силам безпеки країни. Діяльність місії було зосереджено на тренуванні, консультативній діяльності і наставництві середньої та вищої ланки персоналу органів управління і сил безпеки, створення стійкої системи військового управління на оперативному та стратегічному рівнях; забезпечення тренувальних програм Іраку під проводом національних фахівців [5].

Місце проведення: протягом звітного року діяльність ТМН-І здійснювалась у 6 районах. Штаб Місії був розташований на передовій операційній базі “Юніон-3” в “Інтернаціональній зоні” м. Багдад. Особовий склад Місії виконував завдання в межах “Інтернаціональної зони” – проведення тренувань, здійснення порадницько-консультативної діяльності, всебічне забезпечення діяльності всіх підрозділів Місії.

Передова оперативна база Ар-Рустамія ТМН-І надавала порадицько-інструкторську допомогу адміністрації та викладацькому складу військової академії ЗС Іраку, Об'єданого штабного коледжу, Оборонного коледжу, а також батальйону охорони баз в Ар-Рустамії, передача повноважень ІСБ було здійснено у вересні 2011 р.

Табір Даблін був розташований у межах комплексу баз “Вікторі” (район міжнародного аеропорту м. Багдад). На базі цього табору інструкторські підрозділи італійських карабінерів (два взводи) здійснювали тренування підрозділів іракської федеральної поліції, передачу повноважень іракської федеральної поліції було здійснено протягом листопада 2011 р.

Передова оперативна база “Шилд” була розташована в “червоній зоні” на лівому березі р. Тігр у м. Багдад. З цієї бази мобільна група радників-консультантів НАТО надавала консультативно-дорадчу допомогу персоналу НКЦ МВС Іраку, передачу повноважень іракській стороні було здійснено у квітні 2011 р.

Об'єднаний оперативний центр (ООЦ) Міністерства оборони і Національний оперативний центр (НОЦ) прем'єр-міністра розташовані в “Інтернаціональній зоні” м. Багдад. Офіцери МГРК СВРК ТМН-І надавали консультативно-дорадчу допомогу персоналу вказаних центрів, передачу повноважень іракській стороні було здійснено у лютому 2011 р.

На базі регіонального центру підготовки Таджики передова група ТМН-І здійснювала тренувальну та консультативну допомогу персоналу і курсантам на курсах старшого сержантського складу, прапорщиків та офіцерів на курсі підготовки штабів бойових підрозділів [3].

Основні завдання, які виконувались у Місії:

тренування та підготовка особового складу іракської національної поліції;

надання дорадчої допомоги визначеним операційним центрам (Національному операційному центру офісу прем'єр-міністра Іраку, Об'єданому операційному центру Міністерства оборони Іраку, Національному координаційному центру Міністерства внутрішніх справ Іраку, виконання цих завдань було закінчено у квітні 2011 р.;

підготовка програм і навчання особового складу іракських сил безпеки у військових навчальних закладах Іраку (Військова академія Ар-Рустамія – надання допомоги закінчено у вересні 2011 р., Національний коледж оборони, Об'єднаний штабний коледж, Оборонний лінгвістичний інститут);

організація проведення курсів для персоналу іракських сил безпеки в країнах – членах Альянсу та країнах-партнерах;

постачання озброєння, військової техніки та обладнання, що надходить у рамках добровільної допомоги країн – членів Альянсу;

організація та проведення тренування і навчання сержантського складу збройних сил Іраку;

організація підготовки штабів бойових підрозділів іракських сил безпеки рівня “батальйон-бригада”;

організація та проведення курсів з мовної підготовки; дорадча допомога у створенні сучасної системи освіти силових структур та інше [6].

Безпосередніми завданнями українського миротворчого персоналу у ТМН-І були:

тренування та підготовка особового складу іракської національної поліції;

підготовка програм та навчання особового складу іракських сил безпеки у військових навчальних закладах Іраку (Військова академія Ар-Рустамія, Національний університет оборони, Об'єднаний штабний коледж, Оборонний лінгвістичний інститут) і за кордоном;

планування, організація та проведення підготовки сержантського складу збройних сил Іраку;

висвітлення діяльності Місії у засобах масової інформації.

Українські офіцери працювали військовими радниками в Національному оперативному центрі офісу прем'єр-міністра Іраку, Об'єднаному оперативному центрі МВС Іраку. Вони брали активну участь у розробленні оперативних процедур як на тактичному, так і стратегічному рівні.

Також на представників України було покладено одне з найвідповідальніших завдань ТМН-І – підготовка старшого сержантського складу та проведення курсів штабів бойових підрозділів для офіцерів рівня командира батальйону. Посаду керівника відділу, що відповідав за цей сектор

діяльності Місії, обіймав український полковник. Під його керівництвом знаходилися два підполковники при штабі Місії у Багдаді – представники України та Угорщини і 8 військовослужбовців з України, Литви, Великобританії, Болгарії та Естонії, що безпосередньо проводили підготовку іракських військовиків у Тренувальному центрі м. Таджі [3].

Для розуміння діяльності Місії слід проаналізувати воєнно-політичну обстановку в Іраку у 2011 р., яка протягом року в Іраку зберігалася складною. Екстремістські угруповання різної орієнтації активізували свою діяльність, регулярно здійснюючи теракти і збройні напади в багатьох районах країни. Нестійкою була і внутрішньополітична ситуація в Іраку. Ситуація у сфері безпеки в Іраку у 2011 р. залишалася складною, з елементами напруги в окремих районах країни. Але водночас кількість великих терактів у жовтні зменшилась, у порівнянні з вереснем, проте загальне число різних акцій насильства в країні залишалось високим. За оцінкою американського військового командування, “Ірак все ще залишається небезпечною країною” [7].

Станом на 1 грудня 2011 р. в силових структурах Іраку було близько 806,6 тис. осіб, у т. ч. у збройних силах – 271,4 тис. осіб, у різних структурних підрозділах МВС – 531,0 тис. осіб, а в іракських спеціальних оперативних силах (підпорядковуються безпосередньо главі уряду) – 4,2 тис. осіб. У сухопутних військах Іраку було 262,7 тис. осіб, у ВПС – 5,1 тис. осіб і у ВМС – 3,6 тис. осіб. В іракській поліції було 302 тис. осіб, у федеральній поліції (аналог внутрішніх військ) – 44 тис. осіб, у прикордонній поліції – 60 тис. осіб, в поліції з охорони нафтових об’єктів – 30 тис. осіб і в збройних формуваннях з охорони різних об’єктів – 95 тис. осіб [3].

Мандат на перебування Тренувальної місії НАТО в Іраку завершувався 31 лютого 2011 р. І хоча офіційний Багдад запросив НАТО продовжити роботу Місії ще на два роки, підписанню відповідної угоди завадили певні юридичні аспекти. Керівництво Іраку прийняло рішення, що громадяни інших країн, як і прописано у Конституції країни, не можуть користуватися такими правами, як судовий імунітет [8]. Керівництво НАТО з повагою поставилося до рішення суверенної Держави, і 12 грудня 2011 р. Рада Північноатлантичного альянсу заявила про вивід Місії.

Враховуючи прийняття Північноатлантичною Радою НАТО рішення про згортання діяльності та виведення ТМН-І, 24 грудня 119 українських миротворців повернулися до України [9]. Загалом рівень підготовки представників ЗС України керівниками Місії НАТО був оцінений, як “відмінний”. За цей час українським миротворчим персоналом було підготовлено 575 осіб старшого сержантського складу в якості інструкторів навчальних центрів та головних сержантів підрозділів, ще 400 офіцерів завершили курси з підготовки штабів бойових підрозділів.

У березні 2012 р. представника Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України запросили взяти участь у засіданні Робочої групи Військового комітету НАТО з питань військового співробітництва у форматі країн Євроатлантичного партнерства. Представник Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України полковник О.М. Мільченко виступив із доповіддю “Участь миротворчого персоналу Збройних Сил України у діяльності Тренувальної місії НАТО в Іраку: отриманий досвід та уроки”.

Результатом участі в заході було інформування натовської сторони щодо поточного стану підготовки миротворчого персоналу та визначення перспектив внеску Збройних Сил України у систему освіти: впровадження набутого досвіду миротворчого персоналу ЗСУ у навчальний процес підготовки миротворчого персоналу в рамках програми ПЗМ; створення системи узагальнення досвіду проведення військових навчань і участі в операціях з підтримки миру; сертифікація курсів (спільно з експертами НАТО) за миротворчою тематикою навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України та Міжнародного центру миротворчості і безпеки Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Представники Військового комітету НАТО з питань військового співробітництва відзначили вагомий внесок представників ЗСУ в створенні міцних сил безпеки Іраку та підтриманні миру у зоні конфлікту [10].

Висновки. Участь українського миротворчого персоналу у міжнародній миротворчій діяльності зміцнила імідж

ЗСУ та України як держави, яка виконує свої міжнародні зобов'язання з підтримки миру у зонах воєнних конфліктів, дозволяє отримувати унікальний досвід військовослужбовців ЗСУ, який впливає на зміну ментальності особового складу, спонукає вносити зміни у повсякденну діяльність військ, у підготовку контингентів та навчальний процес підготовки миротворчого персоналу.

1. Указ Президента України про рішення Ради національної безпеки оборони України від 24 квітня 2009 р. № 435/2009 “Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України” // Урядовий кур'єр. – 2009. – 20 червня. – № 109.
2. Резолюція Ради Безпеки ООН 1546 від 8 червня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.3048.0>.
3. Підсумковий звіт начальника групи тренувальної місії відділу миротворчого персоналу ЄС, ОБСЄ, НАТО та коаліційних сил Центру старшого Українського миротворчого персоналу у складі Тренувальної місії НАТО в Іраку, грудень 2012 / Архів ГШ ЗСУ / Головне Управління військового співробітництва і миротворчих операцій.
4. Указ Президента України від 30.11.05 № 1675/2005 “Про направлення миротворчого персоналу України до Республіки Ірак” / Урядовий кур'єр від 07.12.2005 № 233.
5. Місія НАТО з підготовки сил безпеки Іраку / Пер. з англ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/docu/rdr-gde-ist/html_ukr/ist-sum-rg-3.html.
6. Промова Генерального секретаря НАТО про надання допомоги НАТО Іраку 30 липня 2004 року / Пер. з англ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-115e.htm>.
7. Штаб Об'єднаного командування в Неаполі: Пер. з англ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jfcnaples.nato.int>.
8. Асват Аль Ірак: Довідник / Пер. з англ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.aswataliraq.info/>
9. Український мілітарний портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mil.in.ua/novyny/troye-ukrayinskych-myrotvortsiv-povernuly-sya-na-batkivschynu-z-iraku>.
10. Звіт щодо результатів участі представника Збройних Сил України в засіданні в форматі Робочої групи Військового комітету НАТО в форматі Євроатлантичного партнерства (ЄАП) 9 березня 2012 р. м. Брюссель (Королівство Бельгія) / Архів МЗС України

Надійшла до редколегії 01.10.2012 р.

Рецензент: *О.В. Феденко*, кандидат політичних наук, доцент, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

**Мильченко О.М., Каменцев Д.С.
ИСТОРИЯ УЧАСТИЯ УКРАИНЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТРЕНИ-
РОВОЧНОЙ МИССИИ НАТО В РЕСПУБЛИКЕ ИРАК**

Статья посвящена истории участия Украины в международной миротворческой операции в Республике Ирак в составе Тренировочной миссии НАТО. Раскрывается значительный вклад УМП в создании сильного сектора безопасности в стране. Сделан краткий анализ военно-политической обстановки в Ираке на протяжении 2011 года, рассмотрены основные задачи, которые выполнялись в миссии, достижения украинского миротворческого персонала в подготовке представителей иракских силовых структур.

Ключевые слова: Тренировочная миссия НАТО, Республика Ирак, украинский миротворческий персонал.

**Milchenko O., Kamentsev D.
HISTORY OF PARTICIPATION UKRAINE IN ACTIVITIES OF
NATO TRAINING MISSION IN IRAQ**

The article describes the history of the participation of Ukrainian peacekeepers in NATO Training mission in Iraq (NTM-I) and their significant contribution in the establishing of the security sector in the country. A short analysis of the police situation in Iraq during 2011 year. The main tasks and achievements of Ukrainian peacekeepers in the preparation of the representatives of Iraqi security forces.

Key words: NATO Training mission, Iraq, Ukrainian peacekeepers.